

ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

PROSPECTS FOR THE HARMONIZATION OF UKRAINIAN AND EU VAT LEGISLATION

Кунцевич М.П.,
к.ю.н., старший викладач кафедри міжнародного,
європейського та екологічного права
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Клочко Е.Д.,
студентка
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

Стаття присвячена проблемам і перспективам гармонізації законодавства України та Європейського Союзу щодо податку на додану вартість (ПДВ). Автор аналізує зобов'язання щодо вдосконалення справляння та відшкодування ПДВ, узяті Україною внаслідок підписання Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Україною 16 вересня 2014 р. Особлива увага приділяється податковим актам *acquis communautaire*, з якими Україна повинна узгодити своє законодавство протягом найближчих п'яти років. На основі порівняння поняття «платник ПДВ», поняття «місце постачання послуг», видів операцій, що оподатковуються ПДВ, способів визначення дати виникнення податкових зобов'язань, способів визначення місця поставки товарів, способів визначення бази оподаткування, розмірів базової, зниженої та пільгової ставок ПДВ, операцій, що оподатковуються за базовою, зниженою та пільговою ставками, підстав зменшення ставки податку й обов'язків платників податків у Податковому кодексі України та праві ЄС автор робить висновок про перспективи гармонізації вітчизняного законодавства щодо справляння та відшкодування ПДВ і податкового права ЄС.

Ключові слова: податок на додану вартість, відшкодування податку на додану вартість, адміністрування податку на додану вартість, механізм відшкодування податку на додану вартість.

В статье анализируются проблемы и перспективы гармонизации законодательства Украины и Европейского Союза о налоге на добавочную стоимость (НДС). Автор анализирует обязательства об усовершенствовании взыскания и компенсации НДС, взятые Украиной вследствие подписания Соглашения об Ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с другой стороны, ратифицированного 16 сентября 2014 г. Особенное внимание уделяется актам *acquis communautaire*, с которыми Украина обязуется согласовать свое законодательство в течение ближайших пяти лет. На основе сравнения понятия «плательщик НДС», понятия «место предоставления услуг», видов операций, облагаемых НДС, способов определения даты возникновения налоговых обязательств, способов и места поставки товаров, способов определения базы налогообложения, размера базовой, сниженной и льготной ставок НДС, операций, облагаемых базовой, сниженной и льготной ставками, оснований для уменьшения ставки налога и обязанностей плательщиков налога в Налоговом кодексе Украины и праве ЕС автор делает вывод о перспективах гармонизации отечественного законодательства о взыскании и компенсации НДС и налогового права ЕС.

Ключевые слова: налог на добавочную стоимость, компенсация налога на добавочную стоимость, администрирование налога на добавочную стоимость, механизм компенсации налога на добавочную стоимость.

Prospects for the harmonization of Ukrainian and European Union value added tax (VAT) legal regulations are examined. The authors argue Ukrainian's obligations resulting from the ratification on the September, 16, 2014 of the Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part (the Agreement) should lead to the substantial changes in the Ukrainian VAT legal regulation.

The authors pay special attention to the European Union tax legislation Ukrainian tax legislation should be harmonized with during the next 5 years: Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty; Thirteenth Council Directive 86/560/EEC of 17 November 1986 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes – Arrangements for the refund of value added tax to taxable persons not established in Community territory; Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax; Council Directive 2007/74/EC of 20 December 2007 on the exemption from value added tax and excise duty of goods imported by persons travelling from third countries.

The authors examine gaps in Ukrainian VAT legal regulations should be remedied in accordance with the Agreement. On the basis of comparison of “taxable person” concept, “place of transaction” concept, subject to value added tax, “chargeable event” concept, “chargeability of tax” concept, taxable amount, kinds of rates of value added tax, special tax arrangements, taxable person's obligations and refund of the tax and other provisions authors come to the conclusion about prospects for the harmonization of Ukrainian and European Union VAT legal regulations.

Key words: VAT, value added tax, refund of the VAT, administrative measures for VAT, VAT legal regulation.

Проблема, пов'язана з бюджетним відшкодуванням податку на додану вартість (далі – ПДВ), була актуальною на всіх етапах розвитку податкових відносин будь-якої країни. Цим податком обкладаються не лише суб'єкти підприємницької діяльності, а й інші юридичні й фізичні особи, що здійснюють операції з продажу товарів, виконання робіт або надання послуг. Сильним аргументом на користь цього податку є його економічна ефективність, яка полягає в тому, що ПДВ як податок на споживання сплачується споживачем, і надходження від нього збільшуватимуться зі зростанням споживання.

Незважаючи на постійне вдосконалення механізмів справляння та повернення ПДВ, який є одним із бюдже-

тоформуючих податків, Україна досі залишається державою, в якій надходження до Державного бюджету не відповідають її фінансовим потребам. Як слушно зауважив П.Л. Кулик, жоден із бюджетоформуючих податків сьогодні не обговорюється так активно, як податок на додану вартість, оскільки лише цей податок, через можливість ухилення від оподаткування та відшкодування його з бюджету, здобув репутацію «криміногенного», залишаючись при цьому основним бюджетоформуючим податком [1].

Питанням справляння й адміністрування ПДВ (як найбільш дискусійним у податковому праві та фінансовій науці) присвячена значна кількість досліджень таких учених,

як В.В. Баліцька, Е.В. Дмитренко, С.В. Кирпа, П.Л. Кулик, М.П. Кучерявенко, В.М. Мельник, О.В. Солдатенко, В.В. Парнюк, О.В. Сторожук, Л.М. Федун, О.С. Червінська, Ю.В. Ярмоленко та ін.

Євроінтеграційні прагнення України зумовлюють необхідність гармонізації законодавства України з правом ЄС, зокрема в податковій сфері, що зумовлює потребу подальших наукових досліджень.

Слід зазначити, що наявність ПДВ у податковій системі держави є обов'язковою умовою її приєднання до ЄС, оскільки фінансові надходження від податку на додану вартість складають одне з основних джерел формування бюджету ЄС. Відповідно до ст. 22 Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Україною 16 вересня 2014 р. (далі – Угода) [2], сторони зобов'язуються здійснювати співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю та корупцією, для вирішення *inter alia* проблеми економічних злочинів, зокрема злочинів у сфері оподаткування. Відповідно до ст. 127 Угоди кожна Сторона докладає необхідних зусиль для забезпечення впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг і для боротьби з ухиленням від сплати податків на всій її території. Глава 4 розділу V передбачає спільні заходи Сторін у сфері оподаткування. Згідно зі ст. 349 Угоди Сторони співробітничать із метою покращення належного управління у сфері оподаткування задля подальшого покращення економічних відносин, торгівлі, інвестицій і добросовісної конкуренції. Ст. 353 Угоди передбачає поступове наближення до структури оподаткування, визначеної в *acquis* ЄС, а ст. 351 Угоди – посилення й зміцнення співробітництва Сторін, спрямованого на вдосконалення й розвиток податкової системи та податкових органів України, зокрема посилення потужностей збору й контролю з окремим наголосом на процедурах відшкодування ПДВ для уникнення накопичення заборгованості, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків.

Заходи, які слід ужити України на виконання цих положень Угоди, деталізовані в Плані заходів з імплементації розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди на 2017–2019 рр. і в Плані заходів з імплементації розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди на 2016–2019 рр., що затверджені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р. (далі – План заходів) [3].

Пункт 18 Плану заходів з імплементації розділу V передбачає вдосконалення управління у сфері оподаткування: 1) імплементацію окремих положень Директиви Ради ЄС № 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 р. про спільну систему податку на додану вартість [4] (далі – Директива 2006/112/ЄС) протягом 2017–2019 років (підп. 3), імплементацію положень Директиви, за винятком ст. ст. 5–8, 20, 33, 40–42, 79, 100, 101, 123–130, 140–142, 145, 146 (1 «В»), 147, 155, 164–166, 170–171, 175, 203, 205, 209, 210, 212, 219, 238–240, 245, 254, 258, 274–280, 293–294, 370–395, 396–400, 402–410, 411–413 (положення, що застосовуються до держав-членів ЄС); ст.ст. 281–294, 295–305, 306–325, 326–332, 333–343, 348, 349, 358–369 (щодо спеціальних податкових режимів) мають бути впроваджені протягом 5 років з дати набрання чинності цією Угодою [5]; 2) розроблення планів імплементації Тринадцятої Директиви Ради ЄС № 86/560/ЄЕС від 17 листопада 1986 р. про гармонізацію законодавства держав-членів про податки з обороту [6] містить заходи для відшкодування податку на додану вартість суб'єктам оподаткування, які не засновані на території Співтовариства (підп. 6); 3) зменшення обсягу заборгованості з відшкодування податку на додану вартість порівняно з попередніми періодами (підп. 7).

П. 37 Плану заходів з імплементації розділу IV передбачає імплементацію Регламенту Ради (ЄС) 1186/2009, що встановлює систему Співтовариства для звільнення від сплати мит країн [7] (розділ I «Сфера застосування та визначення» і розділ II «Звільнення від ввізного мита»), і Директиви Ради (ЄС) 2007/74/ЄС про звільнення від податку на додану вартість і акцизів на товари, що ввозяться особами, які подорожують із третіх країн [8] (розділ 3 «Кількісні обмеження»), протягом 3 років із дати набрання чинності Угодою.

У зв'язку із зазначеним вище метою статті є порівняльно-правовий аналіз права ЄС і національного законодавства щодо справляння та відшкодування ПДВ і пошук шляхів їх подальшої гармонізації для забезпечення виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань.

Механізми відшкодування ПДВ, які діяли в Україні до прийняття Податкового кодексу України [9] (далі – ПК), були недосконалими й насамперед непрозорими. Податок на додану вартість уперше був введений в Україні з 1 січня 1992 р. згідно із Законом України «Про податок на додану вартість» від 20 грудня 1991 р., а з 1 жовтня 1997 р. порядок обчислення й сплати ПДВ регламентувався Законом України «Про податок на додану вартість» від 3 квітня 1997 р. Зазначений Закон запровадив класичну систему адміністрування ПДВ, коли позитивна різниця між надходженням податку від покупців і його перерахуванням постачальникам сплачується до бюджету, а від'ємна – із бюджету відшкодовується. Негативним наслідком цього стала поява можливості незаконного відшкодування з бюджету раніше несплаченого ПДВ, якою, ураховуючи суттєвий рівень тінзації економіки України кінця 1990-х – початку 2000-х рр., одразу почала користуватися значна частина недобросовісних суб'єктів господарювання. У подальшому зміни до законодавства щодо відшкодування ПДВ вносилися ледь не щороку.

Нині порядок визначення суми ПДВ, що підлягає бюджетному відшкодуванню, строки проведення розрахунків регламентовані ст. 200 ПК України, у ній же зазначаються й умови такого відшкодування. Головною такою умовою є сам факт наявності від'ємного значення суми, яка отримується після визначення різниці між сумою податкового зобов'язання звітного періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

У комплексному порівняльно-правовому дослідженні відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері непрямого оподаткування, проведеному у 2012 р. для Міністерства юстиції України [10], зверталася увага на низку суттєвих відмінностей ПК України від податкового права ЄС:

- часткова невідповідність поняття «платник ПДВ», зазначеного в ПК України, тому, що міститься в Директиві 2006/112/ЄС, зокрема відсутність у ПК України інформації стосовно випадків, коли держава в особі уповноважених органів проводить операції, які обкладаються ПДВ;
- повна невідповідність поняття «місце постачання послуг» у ПК України та Директиві 2006/112/ЄС;
- згідно з Директивою 2006/112/ЄС основним місцем постачання послуг є місце знаходження особи, яка отримала послугу (замовника), а за загальним правилом ПК України місцем постачання послуг є місце реєстрації постачальника, а місце, в якому отримувач послуг зареєстрований як суб'єкт господарювання, є місцем постачання лише окремих видів послуг, передбачених у ч. 3 ст. 186 ПК України;
- для послуг із надання в короткостроковий найм транспортних засобів, відповідно до Директиви 2006/112/ЄС, місцем поставки послуг є місце, де транспортні засоби фактично надані в розпорядження замовника, а згідно з ПК України це буде місце реєстрації постачальника;
- на відміну від Директиви 2006/112/ЄС, ПК України не містить окремі правила визначення місця надання послуг для ситуацій, коли замовник не є платником ПДВ;

– поза увагою ПК України в контексті визначення місця надання послуг залишаються електронні послуги, які передбачені в Додатку 2 до Директиви 2006/112/ЄС і щодо яких уже склалася усталена судова практика суду ЄС;

– невідповідність поняття «дата виникнення податкових зобов'язань» у Директиві 2006/112/ЄС і ПК України;

– невідповідність переліку операцій, які звільняються від оподаткування ПДВ, у Директиві 2006/112/ЄС і ПК України; в українському законодавстві такий перелік ширший, а в Директиві 2006/112/ЄС узагалі не передбачене звільнення від оподаткування таких операцій:

– операцій із постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту (п. 1 ч. 1 ст. 197);

– операцій із безкоштовної передачі рухомого складу однією залізницею або підприємством залізничного транспорту загального користування іншим залізницям або підприємствам залізничного транспорту загального користування державної форми власності (п. 12 ч. 1 ст. 197 ПК України);

– операцій з оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт особою, яка безпосередньо отримує такі кошти з рахунка Державного казначейства України (п. 22 ч. 1 ст. 197 ПК України);

– операцій із безкоштовної передачі приладів, обладнання, матеріалів, крім підкацизних, науковим установам і науковим організаціям, вищим навчальним закладам III – IV рівнів акредитації, внесеним до Державного реєстру наукових організацій, яким надається підтримка держави (п. 23 ч. 1 ст. 197 ПК України);

– операцій із постачання в сільській місцевості сільськогосподарськими товаровиробниками послуг із ремонту шкіл, дошкільних закладів, інтернатів, закладів охорони здоров'я та надання матеріальної допомоги (у межах одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян на місяць на одну особу) продуктами харчування власного виробництва та послуг з обробки землі багатодітним сім'ям, ветеранам праці й війни, реабілітованим громадянам, інвалідам, самотнім особам похилого віку, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, школам, дошкільним закладам, інтернатам, закладам охорони здоров'я (п. 24 ч. 1 ст. 197 ПК України);

– операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок, учнівських зошитів, підручників і навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки таких періодичних видань друкованих засобів масової інформації на митній території України (п. 25 ч. 1 ст. 197 ПК України);

– операції з постачання товарів (крім підкацизних товарів) і послуг (крім послуг, що надаються під час проведення лотерей і розважальних ігор і послуг із постачання товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, що уповноважують такого платника податку здійснювати постачання товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари), що безпосередньо виготовляються підприємствами й організаціями, які засновані громадськими організаціями інвалідів, де кількість інвалідів, які мають у таких організаціях основне місце роботи, становить протягом попереднього звітного періоду не менш як 50 відсотків середньооблікової кількості штатних працівників, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат з оплати праці, що належать до складу витрат згідно з правилами оподаткування податком на прибуток підприємств (ч. 6 ст. 197 ПК України);

– звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України культурних цінностей за кодами згідно з УКТ ЗЕД 9701 10 00 00, 9701 90 00 00, 9702

00 00 00, 9703 00 00 00, 9704 00 00 00, 9705 00 00 00, 9706 00 00 00, виготовлених 50 і більше років тому (ч. 7 ст. 197 ПК України);

– операції із ввезення на митну територію України:

1) устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання й матеріалів, засобів вимірювання, контролю й управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії; 2) матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва: 3) устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії; 4) матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, які будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії; 5) енергозберігаючого обладнання й матеріалів, виробів, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; 6) засобів вимірювання, контролю й управління витратами паливно-енергетичних ресурсів (п. 1 ч. 16 ст. 197 ПК України).

– невідповідність переліку операцій, які обліковуються в ЄС за зниженою ставкою, ПК України (окремі види операцій звільняються від оподаткування ПДВ згідно з ПК України, у той час як відповідно до Директиви 2006/112/ЄС вони обліковуються за зниженою ставкою);

– спеціальні схеми оподаткування, передбачені в Директиві 2006/112/ЄС, є більш зручними для малого та середнього бізнесу (порівняно з ПК України).

Слід визнати, що зазначені відмінності в ПК України та Директиві 2006/112/ЄС є й досі. У той же час положення ПК України щодо видів операцій, що оподатковуються ПДВ; визначення місця поставки товарів; бази оподаткування; розміру базової, зниженої та пільгової ставок ПДВ; операцій, що оподатковуються за нульовою ставкою; зменшення ставки податку та обов'язків платників податків цілком відповідають Директиві 2006/112/ЄС.

Положення ПК України щодо окремих операцій, що оподатковуються за зниженою ставкою, і адміністрування ПДВ були гармонізовані з податковим правом ЄС лише протягом останніх чотирьох років. Так, відповідно до змін, внесених Законами України № 1166-VII від 27 березня 2014 р. та № 2245-VIII від 07 грудня 2017 р., ставки ПДВ устанавлюються від бази оподаткування в таких розмірах: а) 20 відсотків; б) 0 відсотків; в) 7 відсотків за операціями з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва й застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів, які внесені до Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення або відповідають вимогам відповідних технічних регламентів, що підтверджується документом про відповідність, і дозволені для надання на ринку та/або введення в експлуатацію й застосування в Україні; постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування в межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. У той же час у деяких державах – членах ЄС базова та знижена ставки ПДВ є нижчими, ніж в Україні, що компенсується механізмами внутрішнього ринку ЄС.

Значним кроком уперед стало вдосконалення механізму адміністрування ПДВ – його відшкодування, що сприятиме виконанню Україною зобов'язань щодо зменшення обсягу заборгованості з відшкодування ПДВ порівняно з попередніми періодами та покращення належного управління у сфері оподаткування, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків.

Зокрема, новацією 2017 р. стало положення п. 2. ч. 7 ст. 200 ПК України про те, що повернення узгоджених сум бюджетного відшкодування здійснюється в хронологічному порядку відповідно до черговості внесення до Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування (далі – Реєстр), адже раніше цей строк відшкодування залежав від так званого «внутрішнього переконання» адміністраторів ПДВ.

Порядок відшкодування ПДВ в Україні регламентується Постановою Кабінету Міністрів України № 26 від 25 січня 2017 р. [11] і покликаний зробити процедуру відшкодування ПДВ платника податків більш прозорою та швидкою. Цей Порядок визначає механізм ведення Реєстру Міністерством фінансів України, яке адмініструє Реєстр як окремий інформаційний ресурс та забезпечує захист інформації. Формування Реєстру здійснюється автоматично на підставі баз даних Державної фіскальної служби (далі – ДФС України) і Державної казначейської служби України. До січня 2017 р. ДФС України вела два реєстри відшкодування ПДВ, і відшкодування ПДВ здійснювалося на підставі висновків, які ДФС України передавала Державній казначейській службі України. Затримання або ненадсилання ДФС України висновків до Державної казначейської служби щодо правомірності відшкодування ПДВ, без якого відшкодування є неможливим, надавало можливість посадовим особам відповідних органів маніпулювати сумами, заявленими до відшкодування, що сприяло вибірковому непрозору процесу відшкодування ПДВ і створювало корупційні ризики в цій сфері. Відтепер надсилання ДФС України висновків Державній казначейській службі України щодо правомірності відшкодування не потрібне, адже узгодження суми відшкодування ПДВ відбувається в автоматичному режимі в Реєстрі, а відшкодування ПДВ

Державною казначейською службою України на рахунок платника податків здійснюється на підставі інформації про узгодження суми [11].

Головними перевагами законодавчих змін 2017 р. щодо відшкодування ПДВ є такі: 1) створення єдиного Реєстру відшкодування ПДВ, що стало одним із головних пунктів антикорупційного пакета податкових змін, який було розроблено Міністерством фінансів України спільно з представниками бізнесових структур і незалежними громадськими експертами і який отримав публічну підтримку провідних бізнес-структур і громадських об'єднань; 2) здійснення відшкодування автоматично аналітичною системою протягом операційного часу в порядку черговості надходження заяв; 3) підставою для відшкодування ПДВ є дані Реєстру, а не висновки контролюючого органу; 4) відсутність обов'язку суб'єкта господарювання пройти протягом 25 робочих днів документальну перевірку, а отже, виключення можливості недобросовісної взаємодії фіскальних органів і органів казначейства, адже як перші, так і другі наразі є лише сервісними адміністраторами.

Чинний ПК України в цілому відповідає положенням Директиви 2006/112/ЄС та іншим податковим актам *acquis communautaire*. У той же час вітчизняне законодавство у сфері оподаткування досі має низку суттєвих відмінностей, що, однак, не завжди є негативними для платників ПДВ. Головною прогалиною ПК України в контексті його гармонізації з Директивою 2006/112/ЄС залишається відсутність інформації стосовно випадків, коли держава в особі уповноважених органів проводить операції, які обкладаються ПДВ. Суттєві відмінності досі мають місце в визначеннях таких понять, як «місце постачання послуг», «дата виникнення податкових зобов'язань», «операції, що звільняються від оподаткування ПДВ», «операції, що обліковуються за зниженою ставкою» та ін.

ЛІТЕРАТУРА

- Кулик П.Л. Ефективність адміністрування ПДВ в Україні. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2011. Вип. 7(2). С. 328–335. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2011_7\(2\)_60](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2011_7(2)_60).
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2017–2019 роки. Офіційний вісник України. 2014 р. № 75. Том 1. Ст. 83.
- Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р. Офіційний вісник України. 2014. № 77. С. 178.
- Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. Official Journal of the European Union Law. № 347, 11.12.2006. P. 1.
- Додаток XXVIII до глави 4 «Оподаткування» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2017–2019 роки. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/28_Annex.pdf.
- Thirteenth Council Directive 86/560/EEC of 17 November 1986 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes – Arrangements for the refund of value added tax to taxable persons not established in Community territory. Official Journal of the European Union. Law 326L, 21.11.1986, p. 40.
- Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty. European Union legislation official website. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1186/oj>.
- Council Directive 2007/74/EC of 20 December 2007 on the exemption from value added tax and excise duty of goods imported by persons travelling from third countries. Official Journal of the European Union. Law 346, 29.12.2007, p. 6–12.
- Податковий кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947. Офіційний вісник України. 2010 р. № 92. Том 1. Ст. 9.
- Комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері непрямого оподаткування, 2012 р. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/24943>.
- Про затвердження Порядку ведення Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 26. Офіційний вісник України. 2017 р. № 12. Ст. 17.